

ÖRFİ ÇETİNKAYA ORTAOKULU TÜRKÇE DERSİ 6. ÜNİTE SIFATLAR KONUSU-ÖZET

SIFATLAR (ÖN ADLAR)

İsimlerden önce gelerek onları renk, biçim, sayı, işaret olarak gösteren sözcüklerdir.

Niteleme Sıfatları

Varlıkların durumlarını, biçimlerini, özelliklerini, renklerini kısaca nasıl olduklarını bildiren sözcüklerdir. İsimlere sorulan “Nasıl?” sorusunun cevabıdır.

Örnek » **Çalışkan** öğrenci sınavda birinci oldu.

NOT: İlgili eki (-ki), yer ve zaman bildiren sözcüklerden sonra gelip eklendiği sözcüğü sıfat yapar.

Örnek » Sınıftaki öğrenciler dışarı çıkmış. » Yarınki sınava hazır mısınız?

2. Belirtme Sıfatları

Varlıkları işaret, sayı, yer, belgisizlik ve soru gibi yönlerden belirten sözcüklerdir.

1. İşaret Sıfatları

Varlıkları işaret yoluyla belirten sıfatlardır. İşaret sıfatları, isimlere sorulan “Hangi?” sorusuna cevap verir.

Örnek » **Bu** kitabı senin için aldım.

2. Sayı Sıfatları

Varlıkları sayı yoluyla belirten sıfatlardır. Sayı sıfatları dörde ayrılır:

a. Asıl Sayı Sıfatları Bir ismi tam sayı olarak belirtir. İsme sorulan “kaç?” sorusuyla bulunur.

Örnek » Her akşam **on** beş sayfa kitap okurum.

b. Sıra Sayı Sıfatları Varlıkların derecelerini, sıralarını belirten sıfatlardır. İsme sorulan “kaçıncı?” sorusunun cevabıdır.

Örnek » **On** ikinci soruyu çözemедim.

c. Üleştirme Sayı Sıfatları

Paylaşım anlamı taşıyan, varlıkların eşit bölümlerini belirten sıfatlardır. Sayılara “-er, -ar” eki getirilerek oluşturulur. İsme sorulan “kaçar?” sorusunun cevabıdır.

Örnek » Baba her oğluna **üçer** tarla bıraktı.

d. **Kesir Sayı Sıfatları** Bir ismi kesirli sayılarla belirten sayı sıfatıdır, isme sorulan “kaçta kaç?” sorusunun cevabıdır.

Örnek » Senelik kârdan **beşte üç** pay aldı.

NOT: “yarım, çeyrek” sözcükleri bir ismi belirttiğinde kesir sayı sıfatı olur. Örnek » Yatmadan önce **yarım** bardak süt içer.

3. **Belgisiz Sıfatlar**

Varlıkları sayı ve miktar bakımından tam olarak belirtmeyen sözcüklerdir. “bir, birkaç, birçok, çoğu, kimi, bazı, bütün, tüm, başka, birtakım, her, hiçbir, herhangi” gibi kesinlik bildirmeyen, belirsizlik anlamı taşıyan sözcükler kullanılır.

Örnek » Yarın **birkaç** kişiyle köye gidiyoruz.

UYARI: “Bir” sözcüğü “herhangi bir” anlamında kullanılırsa belgisiz sıfat, “tek” anlamında kullanılıp ismin sayısını ifade ediyorsa asıl sayı sıfatıdır.

Örnek » **Bir gün** beni anlarsın, dedi. (Belgisiz sıfat)

Bir gün sonra tatil bitiyor. (Asıl sayı sıfatı)

4. **Soru Sıfatları** İsimleri soru yoluyla belirten, yani isimleri anlamca tamamlayan soru sözcükleridir. Soru sıfatlarının cevabı yine sıfattır. “nasıl, kaç, kaçını, kaçır, hangi, ne kadar, ne?” gibi sorular soru sıfatı olarak karşımıza çıkar.

Örnek » Sen, tatilde **kaç** kitap okumuştun?

Uyarı:

Soruyu fiile soran ya da soru yoluyla ismin yerini tutan sözcükler soru sıfatı değildir.

Orada kaç gün kalacaksın? → Soru sıfatıdır çünkü soru isme sorulmuş.

Bu elmaların kaçını alacaksın? → Soru sıfatı değildir çünkü soru sözcüğü ismin yerini tutmuş.

Buraya nasıl geldin? → Soru sıfatı değildir çünkü soru fiile sorulmuş.

Sıfatların Anlam Özellikleri

1. **Niteleme Sıfatlarında Pekiştirme:** Anlamı güçlendirilmiş sıfatlara pekiştirilmiş sıfat denir.

“Annemin **kıpkırmızı** gözleri, bana rüya görmediğimi söylediler.” – Yusuf Ziya Ortaç

“Yer yer tırtıklanmış, **ipince** çapkın bıyıkları vardı.” – Reşat Nuri Güntekin

“O gün de deniz su değil, inadına **yemyeşil** bir aydınlık, bir parlayıştı.” – Halikarnas Balıkcısı

2. **Niteleme Sıfatlarında Küçültme:** Sıfatların anlam derecelerinde küçültme ve azaltma “-ca, -cak, -cık, -msı, -mtırak” ekleriyle yapılır:

“**Büyükçe** bir beyin humması geçirmiştin.” – Reşat Nuri Güntekin

“Bir dostumuzun teklifiyle İstanbul’da **büyücek** bir memuriyet almıştık.” – Burhan Felek

“Sıcak su çeşmesinden oluk oluk **mavimsi** su boşaldı.” – Lâtife Tekin

“Gerçi hiç renk vermiyor fakat içinde tiksintiyle karışık **ekşimsi** bir duygu...” – Attila İlhan

3. **Niteleme Sıfatlarında Adlaşma:** Bir niteleme sıfatı, kendisinden sonraki isim kullanılmadığında çekim eki alarak **adlaşabilir**. Söz gelimi, “Eski elbiseleri çöpe attık.” demek yerine “Eskileri çöpe attık.” diyebiliriz. İkinci cümlede “eski” sözcüğünden sonra “elbise ismi” kullanılmadığından “Eskileri” şeklini alıp yeni bir anlam kazanarak isimleşmiştir.

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ

DENİZ ŞAVLI